

Мэшбэш! Исхъакъ ыныбжь ильэс 90-рэ зэрэхъугъэмк! Тыфэгуш!

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

1923-рэ ильэсийн
гээхэлжээ

№ 93 (22063)

2020-рэ ильэс

МЭФЭКУ

ЖЬОНЫГЪУАКІМ и 28-рэ

ОСЭ ГЭНЭФАГЪЭ ИИЭП

КЫХЭТҮҮТҮҮГЭХЭР ҮКИИ
НЭМҮКИ КҮЭБАРХЭР
ТИСАЙТ ИЖҮГҮӨТЭШТҮХ

WWW.ADYGOICE.RU

6 +

Адыгэ Республикаам и Правительствэ игъээст

Лъйтэныгъэ
зыфэсшырэ
Исхъакъ
Шумофэ ыкъор!

Сыгу кызыдеэу уиубилейкэе сүпфэгушо.
Уилэгъухэм – гукочэшхо зиэ, лытъе ин зыхэль
цыфхэм, лыхъужь шыыпкъехэм, гъэпсаклохэм лъэшэу
тышьорэгушо. Шьо зыки кынхэм шыукъагъештагъэп,
шыулоф ээрэзафэм, шуунибджэгъухэм шыуцихъэ
ательигъ.

Хъалэлэу Хэгъэгум шууфэлэгъаягь.
Хъалэлэу Хэгъэгум шууфэлэгъаягь.

Урысые Федерацием и Президентэу
Владимир ПУТИН

Адыгэ Республикаам щыпсэухэу
лъйтэныгъэ зыфэсшыхэрэ!

Ныбджехъу лъапіхэр!

Адыгэ тхэкю цэргэйоу, Урысые Федерацием иофтшэнхэмийнкээ и Лыхъужжээ Мэшбэш! Исхъакъ Шумофэ ыкъом ыныбжь ильэс 90-рэ зэрэхъурэр непэ хегъэунэфыкы.

Адыгэ Республикаам, Къэбэртэе-Бэлькъарым, Къэрэшэ-Щэрджеэсийн янароднэ тхаклоу, Пышээ шыольыр искусствэхэмийн изаслуженэ иофтшэнхэу, СССР-м, Урысыем, Адыгейим якъэралыгъо шуухъафтынхэм, М. Шолоховым ыцлэхээ Ѣйт литературнэ шуухъафтынхэм ялауреатэу, Адыгэ Республикаам и Къэралыгъо гимн зытхыгъяа Мэшбэш! Исхъакъ Шумофэ ыкъом икъэлэмэйнэ адыгэ лъэпкъ литературэ икласикэ хъульэ, тиреспубликэ икултурэ къэзигъэбаигъэ тыхгъабэ кылыкыгъигь.

Мэшбэш! Исхъакъ иусэхэм, ипоэмэхэм, ліашлэгэйн пчагъэхэм къаклоц! адыгэхэм япсэулагъэ кызыши-

гъэльэгъулагъэ ироман хъалэмэтхэм адыгэ литератуурэх хэпшыкыу кызызэрагъэбаигъэм къегъэльягъо ар зэчийшоу, лэжэклошоу зэрэштыр.

Литературнэ, общественнэ иофтшэнхэр гъэхъагъэхэлэу зэдигъэцаклэхээ, организация, объединение зэфешхъафхэм чанэу пэщэнэгъэ адызэрихъээ, Урысые Федерацием и Общественнэ палатэ хэт Мэшбэш! Исхъакъ лъэпкъхэм язэгүрионыгъэрэ патриотизмэрэ ягъэпытэн, цыфхэм уасэ зыфаширэ шуагъэхэм якъэухъумэн илахьышу ахешыхъэ.

Июбилей зыщыхигъэунэфыкырэм ехъулэу Мэшбэш! Исхъакъ псауныгъэ пытэ илэнэу, игъашэ кыыхъэ хъунэу, творческэ гъэхъагъаклэхэр ышыненэ фэсэло! Мэфаклэ пэпчэ гупшысэ куухэмрэ амалыкэхэмрэ кылпферэх!

Адыгэ Республикаам и Лышхъээ
Къумпыйл Мурат

Мэшбэш! Исхъакъ ыныбжь ильэс 90-рэ зэрэхъугъэмк! тыфэгуш!о!

Лъйтэнэгъэ зыфэтшырэ Исхъакъ Шумафэ ыкъор!

Урысые Федерацием и Общественнэ палатэ ыцэкли ыкли сэ шъхъэкли уиубилейк! сыпфэгушо!

Зэльаш!эрэ тхаклохэм ялъегап! унэсынмк!, зэдээклако ыкли публицист ухъунымк! пэрыйтнгъеу ыкли творческэ сэнаущыгъеу пхэльым, юфшэнвир шу зэрэппэльгъурэм, уичыгу гүпс инеп ыкли кырьиклоштим узерафгумэклирэм яшуагъеу кыюкыгъ. Хэзгъенэфыкыим сшойгъу адыгэ лъепк литератуурэ анаху литератуурн системэ инхэм ялъегап! нэбгээсн, л!эш!егу пчъагъехэм къаклоц! адыгэ-чекес цылэнгъэр куоу адре уитхыгъехэмк! къиплочтыкын зэрэппэльгъэр. Уилофшагъехэм патриотизмэр ыкли лъепкхэм азыфагу иль зэгурьоныгъэр, шур, мамырныгъэр, шултэгъуныгъэр къахэшт.

Общественнэ юфшэнэу бгъецак!эрэм, лъепкыбхэм ялитературэ имэхъан зэрэлтигъягъятуатэрэм шъхъащ фэтэшы. Адыгейим итхаклохэм азыфагу имызакью, зэрэкъералыгъо мхъанэу щуулээр пстэуми ашэ.

Тикъэралыгъо шуагъеу кыфээхъырэ творческэ, просветительскэ ыкли общественнэ юфшэнэу зэрэгбъецак!эрэмк!, шэнгъеу ыкли опытэу п!ек!элтымк! уазэрэдгащэрэм афш! сэри, юф кыздээзыш!хэрэми тигукигъэрэ.

Ильэс 90-рэ узыщыхъурэ мафэм псауныгъэ пытэ уилэнэу, щылк!-псэук!м уфчээфэу, шоу щылэр кыбдэхъоу ушылэнэу тыфэлъало!

Л. Ю. МИХЕЕВАР,
Урысые Федерацием
и Общественнэ палатэ и Секретарь.

* * *

Лъйтэнэгъэ зыфэтшырэ Исхъакъ Шумафэ ыкъор!

Уныбжь ильэс 90-рэ зэрэхъугъэмк! сибу къызде! сиыфэгушо. Щылэнгъе гьогоу къепкугъэр литератуурэм, адыгэ лъепкыим, Хэгъэгум узерафшыгъин фаемк! щысаш!оу щит. Уитворчествэ сиыдигъуни зыфэбгъягъорыш!гъэр цыфыгъе шэпхэ лъагхэм — цыфыгъе напэм, шум, зэфагъэм аргызээгъенэр ары. Гупшигъе куухэр зыщыгъырыгъе уитхыгъехэм тихэгъэгүй иллтературэ чылг!эшко щаубытгъ. Урысые илуск!о, итхаклоц! цэрылохэм ясатыре хэтэу непэ пц!о къырао.

Адыгэ литератуурэм икласик, адыгэ лъепкыим ыкъо ш!агъо, Хэгъэгум иллтириот шылыкъе ыкъуачи иамали иззу иубилей дахэ пэгъокы.

Ильэсбээ хъугъеу лъэнкъуабэ къызэлнибутиу зэрэлгъяэрэм фэши къэралыгъо тын лъап!эрэмрэ щытхуц!хэрэмрэ кыпфагъашошагъэх. Ау орк!о нахь лъап!эр уильэпк! шу узерильгъурэр, узерильтэрэр, тихэгъэгүй, ёкылб къэралыгъохами арысхэм уитворчествэ зэряк!асэр ары.

Лъйтэнэгъе зыфэш!оу Исхъакъ Шумафэ ыкъор, уимэф! мафэм псауныгъэ пытэ, щылк!-псэук! шилэнэу, уитворчествэ зиушшомбгъунэу, гъэхъэгъак!эрэмрэ пшынэу сиыфэлъало.

**Лъйтэнэгъе кыпфээш!оу,
Къэрэш!е-Бэлькъар Республиком и Лыхъужъу
КЮКЮ Казбек.**

* * *

Лъйтэнэгъе зыфэтшырэ Исхъакъ Шумафэ ыкъор!

Лъепкыбэ зыщыгъеу зыфэтшырэ Къэрэш!е-Щэрджэсийм ыцэкли, сэ шъхъэкли уиубилей — ильэс 90-рэ узэрэхъугъэр зэрэхбгъеунэфыкырэмк! сибу къызде! сиыфэгушо!

О уныбджэгъу ыкли соратник дэгъу, уиеспубликэ гүпс иобщественнэ ыкли политическэ щылак! чанэу ухэлажьэ, юшыгъе зыхэль гузыгъе сиыдигъуи къэбъотын ольэклы. Ауштэу уаш!о, шу уальгъу ыкли шъхъэ-клаф! кыпфашы уичыгогуухэм ыкли уитворчествэ осэшко кыфээш!оу зунаим ичып! зэфэшхяафхэм ашыгъеу зыфэш!оу зэрэхъугъэрэм. Ахэм зэу ашыгъу сиыдигъуи къыз-щыюжэхэрэр ыкли уриеу зыщалытэрэ Къэрэш!е-Щэрджэсри.

Профессиональнэ гьогу гъэш!эгъон къепкугъ, сэнаущыгъе зыхэль тхаклоу ыкли публицистуу урысые литератуурэм пц!о хэцууагъ. Уильэпк! ыкли Хэгъэгум шу пълэгъунхэ зэрэфаер уитворчествэк! къэбгээ-лъагъаагъ, лъепк! литератуурэм хэхъонигъе ышынным илахъышо хэпльхъагъ.

Лъйтэнэгъе зыфэш!оу Исхъакъ Шумафэ ыкъор, узынчагъе уил!о ильэсбээрэ улсэунэу, уигухэльхэр кыбдэхъунхэу сиыфэлъало!

**Шхъэкафэ кыпфээш!оу,
Къэрэш!е-Щэрджэс Республиком и Лыхъужъу
Р. Б. ТЕМРЕЗОВ.**

* * *

Лъйтэнэгъе зыфэтшырэ Исхъакъ Шумафэ ыкъор!

Июбилейк! сибу къызде! ыкли гуфэбэнгъе хэльэу сиыфэгушо! Тхаклоу, цыфхэм гуши!эмк! агу лъылэсн амал зил! ош фэдэ цыфыр зэрэсинэуасэм сиыфэш!оу, сэгэлэлтэл. Ори уитворчестви Адыгейим ыкли Кубань ямызакью, Урысые зэрэпсао зэдьярах.

Шылпкъагъе зыхэль тхыльип! пчъагъе уикъэлэмыгэ къыч!элгъигъ, ахэм адыгэхэм якультурэ бай ыкли яшэн-хабзэхэр, цыфымк! мхъанэшо зил! юфгъохэр къащоолтых. Уиеспубликэ гүпс уфшыгъипк!еу уфэлажьэ, Адыгейим юфгъохэр азыфагу иль ныбдже-гъуныгъэр эзгурьоныгъэр эхъумэгъэнхэм, зыкъыгъигъэр гъэлг!эгъэньм пк!ач! еохылыгъ.

Лъепк! мамырныгъэр ыкли зэгурьоныгъэр ти-шьольыр, тикъэралыгъо тапек! ашыгъэлтигъэнхэм, къыткэхъухъэрэ л!эхжэхэр зэрифшыуашуу пгъэнхэм о бгъецак!эрэ просветительскэ ыкли общественнэ юфшэнэу зэрэфэорыш!эштым сицыхъе тель.

Псауныгъе пытэ, творческэ къоч! ыкли энергие мыухыжь уилэнэу, ипхуухъагъэр зэк! кыбдэхъунэу, узылтырэ ыкли бгъэлг!эп!эрэ цыфхэр сиыдигъуи къыбготынхэу пфэсэло.

**Краснодар краим игубернаторэу
В. И. КОНДРАТЬЕВЫР.**

* * *

Лъйтэнэгъе зыфэтшырэ Исхъакъ Шумафэ ыкъор!

Адыгэ Республиком и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатхэм ац!кли сэ шъхъэкли уиубилей дахээл, уныбжь ильэс 90-рэ зэрэхъугъэмк!, сибу къызде! сиыфэгушо!

Уилофш!егу ильэсбээр, уитворчествэ бай тхээл ыкли публицист л!элэасэу, лъепкыим якультурэ осэ ин фээш!оу, емызэшыжь зээлээш!оу ашыгъэлтигъэнхэм, хъалэлэу, гушхуу, Урысые иобщественнэ ыкли къэралыгъо юфш!ешуу узшалытэу, узшагъашорэ Адыгейим, лъепк! зэфэшхяафыбэу аш щызэдэп!сэу-хэрэм пытэу япхыгъ.

Адыгэ лъепк! литератуурэм икласикхуу зэрэш!тхэм имызакью, дунаим тет бзэ зэфэшхяафыбэхэмк! зэрэдээлгъигъэ тхыль 60-мэ яваторэу ушыт. Адыгейим иллыклоу Урысые Федерацием и Общественнэ палатэ узэрэшылажъэрэ осэ ин фэлшигъинзу тэфэ.

Ильэсбээм юфш!оу пшагъэм къэралыгъоми, обществами осэ ин къыфаш!игъ. «Урысые Федерацием юфш!енмк! и Лыхъужъу» зыфилорэ щытхуц!эрэ кыпфагъашошагъ, орден ыкли медальхэмк!, къэралыгъом, ведомствэ зэфэшхяафхэм ятын лъап!эхэмк! мызэу, мыт!оу укыхъагъашыгъ.

Тапек! уил!элэсэнгъе, уиш!енгъе куу, уипрофессионализмагъэ Адыгейим, узшыгъе лъепкыим, уи Хэгъэгум зэрафбгъягъорыш!гъэхэм сицыхъе тель.

Июбилей мафи, сиыдигъок! сиыфэлъало псауныгъе пытэ уилэнэу, уигухэль пстэури пхырыпшыш!уунэу, джыри ильэсбээ къэбгъашэнэу.

Опсэу, отхъэжь, Исхъакъ!

**Адыгэ Республиком и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхъаматэу
Владимир НАРОЖНЭР.**

* * *

Июбилейк! сиыфэгушо!

Адыгейим, Къэрэш!е-Бэлькъарым, Къэрэш!е-Щэрджэсийм янароднэ тхаклоу, Урысые Федерацием юфш!енмк! и Лыхъужъу, адыгэ тхээл цэрылоу, Урысые иллтературэ зыц! шуук! щытхуц!игъэ Мэшбэш! Исхъакъ Шумафэ ыкъом ыныбжь ильэс 90-рэ хъугъэ.

къэн икъеухъумэнрэ адыгэ хабзэхэм атетэу ыныбжы-къэхэр пгъэнхэмрэ зэрафэорыш!хэрэр сигуапэу хэзгъеунэфыкы сшойгъу. Ичыгу гупсэрэ ильэпкърэ зэрафшыпкъэр тхаклом итврочствэ зэрэш!тэу къыхэшы. Итврочствэк! Мэшбаш! мамырныгъэм, зэкъошнэгъэм, зыкъынэгъэм, пъэпкъхэм язэгурьо-ныгъе мэхъанэшо арты. Ироманху «Цыфыр т! къэхъурэп», «Мыжъошхыал», «Бзыкъо зау», «Адигэ-хэр», «Аджал гъогу», «Хъанджэрый» зыфилорэ, иусэхэу, инэмьк! тхыгъэхэу лъэпкъим иблэк!игъе, чыгу гупсэм иухумаклохэр лупк!еу къызышыгъэлэ-гъуагъэхэр адыгэ литератуурэм идыш!оу фонд хэхъагъ, Урысые иллэпкъхэм ягушъхэлэжьыгъе къаягъбаагъ.

А. С. Пушкиным, М.Ю. Лермонтовым, Н. А. Некрасовы, С. А. Есениним, А. А. Блок ыкли нэмьк! тхаклохэмрэ усаклохэмрэ япроизведенеихэм ашыш-хэр Мэшбэш! Исхъакъ адыгабзэм рилхъагъэх. Ежь Мэшбаш! итхыгъаби нэмьк!ыбзэхэмк! зэрэдз-къыжыгъ.

Мэшбэш! Исхъакъ ильэсбээ хъугъэу общественнэ-политикэ юфш!еншо егъэцак!, организации, объединение зээфшьхахэм пэцэнгъе адвээрхэх. Дунэе Адыгэ Хасэр зэхэзшагъэхэм ар ахэтгээ. Дунэе Адыгэ Хасэр инахъижъхэм я Совет пэцэнгъе дызэзхъэрэ тхээлээ тхээлээ цэрылоу дунэе адыгэ движением, Урысые, ёкылб къэралыгъохами ашыгъсэурэ тилэпкъягъхэм зэпхынгъе адытилм игъэлтийн непи илахъышо ахеш!ыхъа.

Исхъакъ сэрк! тхээл цэрылоу дызэзхъэрэ шыгъуабхэмк! упч!эхъяэу сил. Уахъэ зэримы!эм емьлэтигъеути Хасэр илофш!эн ар къыхэлажьэ, тиофтхабзэхэр къегъбаах.

Мэшбэш! Исхъакъ иеппьык!хэр, зэлук!эгъоу ды-силаагъэхэр, гъэсэпэхтыдэу къысилуагъэхэр сиш!жь ренэу хэлъыштых. Тизэдэлжээнэгъэрэ тизэнбодж-гъуыгъэрэ тапек! лык!отэнэу сэгугъэ.

Лъйтэнэгъэшо зыфэш!оу Мэшбэш! Исхъакъ непи шууигъэзтк! сиыфэгушо сшойгъу. Исхъакъ, укызэрэдэлгъяэрэ, юфш!оу етхыжъхэрэмк! къызэрэдэлгъашэрэ афш! Дунэе Адыгэ Хасэр лъэшэу къыпфэрэ. Шу утэлэгъу, осэхшо къыпфэш!ы, лъэшэу тьорэгушо. Уимэф! мафэм псауныгъе пытэ, щылк!эл-псэук!ешуу уилэнэу, уигъаш! къыхъе хъунэу, творческэ гъэхъэгъак!хэрэ шынэу, тхыль-еджэхэм уащымык!энэу сиыфэлъало! Уилофш!агъэхэр тицыфхэрэ эхъумэгъэрэ Хэгъэгумрэ яххъонигъе тапек! аф-рэлажь! Ори, къыпгэблагъэхами шуумрэ мамыримрэ ренэу шууерэгъогогуу!

**Дунэе Адыгэ Хасэр и Тхъаматэу
СЭХҮҮРЭКЬО Хъаутий.**

* * *

Урысые юфш!енмк! и Лыхъужъу, Адыгейим, Къэрэш!е-Бэлькъарым, Къэрэш!е-Щэрджэсийм янароднэ тхаклоу, СССР-м, РСФСР-м, Адыгейим я Къэралыгъо премиехэм ялауреатэу, УФ-м и Общественнэ палатэ хэтэу Мэшбэш! Исхъакъ Шумафэ ыкъом ыныбжь ильэс 90-рэ хъугъэ.

Адыгэ Республиком инахъижъхэм я Совет хэтхэр ыныбжь ильэс 90-рэ зэрэхъугъэм паагу къаде!уу къыпфэгушо!

Уицы!энгъигъе гъ

Тиши тэгъэлъапІЭ

МЭШБЭШІЭ Исхъакъ:

«ТхакІом къызхэкІыгъэ лъэпкъым иуз зэхимышІэмэ, игушІуагъо димыІэтмэ ышІэрэм зыпари уасэ иІэп»

Зэрэднаау цэрыло щыхуугъэ тхакІом укытегущыІэнэр къин. Зы тхыгъекіэ кыпфэгъэльэгъоштэп, зы цыиф ақылми кыубытышьуущтэп аш иофшІэгъэ лъешхэмрэ игупшысэ куухэмрэ, ишыІекІагъэмрэ непэ ыныбжъкіи, изэшшокіки, изэчайкіи зынэсыгъэ лъэгэпІешхомрэ.

Жъоныгъуакім и 28-м ыныбжь ильэс 90-рэ мэхъү УФ-м итхаклохэм я Союз итхаматэ, АР-м, КъБР-м, КъШР-м янародна тхаклоу, УФ-м и Общественна палате хэтэу, Дунэе Адыгэ Хасэм инахыжъхэм я Совет итхаматэу, шленгъэхэмкіэ Дунэе Адыгэ Академиет иакадемикэу, «Хэгъэгум ыпашхъэ шүшлэгъэу щыришхэм апае» зыфиорэ урысые орденеу я 2-рэ, 3-рэ, 4-рэ шуашхэр зиэу, медалэу «Адыгэим и Щитхузехъэр», аш нэмкыыбхэри зыфагъэшшошагъэу, Урысые Федерацием иофшІэнимкіэ и Лыхъужъэу МэшбэшІэ Исхъакъ Шумафэ ыкъор.

Ар Краснодар краим къышыхъугъ, Адыгэим щэспэу, Урысые ѿм щызэллашІэ, итхильхэр хымэ къералхэм ашызэбгырахы. МэшбэшІэ Исхъакъ изэчайрэ изэшшокірэ бэ къызэллаубыты, чынальэм, лъэпкъым ягъехъагъэхъэр гуре псэрэкіэ зэхуягъашшэу лыхъужъуж орэдхэмрэ прозэ купклашлохэмрэ кылекіекыгъэх. Аш иофшІагъэхъэр лъэпкъыр зэрэпшун заклех, итхигъэ пэпчь адыгэм итарихъ куу. Литературэрэ зигъашІэ хъугъэ МэшбэшІэ Исхъакъ бээ зэфэшхъяфхэмкіэ зэджхээрэ тхаклоу, классик хъаламэт.

Клекіэу, купкі хэльэу матхэ Исхъакъ. Кылфэмилтэйтэнэу куу аш адыгэ, урысые, дунэе литературум илахъэу ахэлъир. Сатырлл хурэ усэхэм ашгэжъягъягуу адыгэм итхидэ куу къызчижъельэгъэрэ романхэр зидэт тхылшишэм нэсэу къидгъекыгъ. Къызшалъфыгъэ чыгумрэ къызыхэкыгъэ лъэпкъымрэ акъо шыпкъэу кычлекыгъэ тхакІом итхигъэхъэм десэ къахэтэхы, блекігъэр тиинэу къынкэдгэуцжызэ къытфуяутэ.

Исхъакъ ироманхэм зы лэшэгъоп къагъяльгъэрэ. Урыс-Кавказ заом фэгъэхъыгъэу тхылтифт къидгъекыгъ, ахэм адыгхэм гузэжъохуу анэгу клекігъэр къахэшы.

Непэ Исхъакъ Адыгэим ишы-Іэнигъэ чанэу хэт, тхаклохэм я Союз итхамат, адыгабзакіэ къидекырэ журналхэу «Зэ-къошнгъэм», «Жъогъобынэм», урысыйзакіэ — «Литературнэ Адыгэим», «Родничок Адыгэи»

зыфиохэрэм яредактор шъхьал. Усекло цэрыло, зильэпкъ фэшьыпкъ тхэкло иним укіэрысэу интервью кыыпхыныр журналистымкіи цыиф кызэрекомкіи осэшо зиле юфыгуу. Аудунаим щеклокырэ узым иягъекіэ Мыеекуяапэ тымыклошоу, телефонкіи имэфэ лъапшоу къэблағъэрэмкіэ тидэгущылагъ.

— Исхъакъ, уисабыгъом щегъэжъягъэу отхэ, тхиль къыдэгъэзкы, сыд фэдэ юфи, хъурэ-шіэрэм уафхъазырэу щыт. Уимэфэкі ехъуллэу адыгэ лъэпкъым, тхильеджэхэм зы романыкіэ зэрэгбъохыгъэм тышыгъуаз. Аш игугуу къытфэшыба.

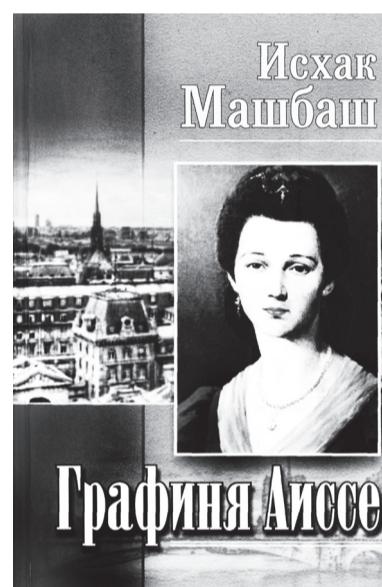
— Шүзэрэшыгъуазэу, сиэдакъэ кычлекыгъэ роман 20-рэ зыфэхъэхъигъэр адыгэм итарихъ, аш иблэкігъ, кырыкыагъэр ары. Джыре романи аш фэд — ар хъатхэм афэгъэхъигъ. «Эхо далекой эры или двадцать вечеров среди хаттов» — арын фое цэу фэсшыщыр. Иэрэтихъэр сүхүгъэ къодий, тапекіэ тырадзэнэу ары. Мы романыр сэ сизьеplыкі. Хъатхэм афэгъэхъигъэу иофшІагъабэ щы. Инджылызыбзакіэ, нэмцыбзакіэ бэдэдэ кыдекыгъ. Урысыйзакіэ кыдекыгъэхъэм ашыщэу къыхэзгъэшыщт Абхаз Республикаем и Президентыгъэу Владислав Ардзинбэ иофшІагъэхъэр.

Гүшүэм пае, Маккуин Джеймс и «Хетты и их современники в Малой Азии» зыфиорэ кызыгъэлэгъягуу пэсэрэ Азие Цыклум (Анатолием) неолит лъэхъаным щегъэжъягъэу иягъэ тарихи шэн-хабзэри. Нахыбэу гультийтэ зыфишырэу Хъат къэралыгъэр зыншыгъэ лъэхъаным ары.

— Уироман сыд фэдэ лъэхъаныр ара кызыгъэлэгъагъэр?

— Тиэрэ ыпекіэ пэсугъэ тягэжхэр къызытикыгъэ хъатхэр ары сэ зиггүү сышырэр. Хъат къэралыгъэр тиэрэ ыпекіэ я 12-рэ лэшэгъум, 1190-рэ ильэсэм зэхэтэкъуагъ. Ар зэрэтигъэр джыре Тырку къэралыгъэр ары. Ау непи ахэм ялъеуж къодыгъэр, археологхэм къагъотых ахэм янэпэллхэр.

Тыркуем икъэлэ шыхъалэу Анкара километри 140-кіэ пэчигъягуу щыл къалэу Богуской. Непэ аш археологии иофхэр

щитыгъуаз. Сыдым нэсыгъа а юфыр?

— Тызэрэзэгургууагъэу, кинокомпание «Орел и ракурс» зыфиорэр аш ыуж ихъагъ. Урысым щызэллашІэрэ кино режиссер цэрылоу Александр Муратовыр ары тезыхырэр, сценариер зытхыгъэр Марина Сафина. Непэкіэ кастигхэр реклекохы, актерхэр кыыхахы.

Джыдэдэм коронавирусым пае юфыр тэлкүу кызэтырагъууцугъ. Фильмым продюсер шъхьалэу илэр типрезидентыгъэу Шъэумэн Хъазрэт, аш доллар миллион кытитыгъ.

— ЗищыІэнгъэ Кавказым кыщечжээу, Тыркуем нэсэу, Францием щызыухыра адыгэ бзыльфыгъ романыр зыфэгъэхъигъэр. Айшт ироль къээштывшытлэшшэу тшлэгъэшшэйон. Хъунэу щытэ къытала ролыр зыфагъэшшошагъэр.

— КъБР-м щыщ Мамрэш Светлан, Москва дэт «Гоголь-центр» зыфиорэ театрэм щэлажъэ, Щепкинскэ училищир, ыужкіэ МХАТ-р кыуухыгъэх. Режиссерыр гурыуагъ, ежыри хъазыр.

— Тыда фильмыр зыщытырхахытэ?

— АР-м, Санкт-Петербург, етланэ Тыркуем, Францием съемкээр ашеклокыщтых.

— Ар мы ильэсым хъазыр хъунэу огууга?

— Тызэрэзэгургууагъэмкіэ, 2020-рэ ильэсым ишэктогъу хъазырышт. Ау пстэури зэлтигъэр зэрэднаау иштийкі ары.

— Исхъакъ, уитхыгъэхэм къафэдгъэзэжынышь, адыгэ тхаклохэм ахэтэп о птхыгъэ романым фэдиз зытхыгъэ. Анах гъешэгъонир, а пстэури зыфэгъэхъыгъэр адыгэм итхид. Лъэпкъым итхаклоу зы дунаим тетмэ, о уятлонэрэ.

— Тиблэкігъэ утемытхынэу ѿтланэ. Сэ къэзгэлэгъуагъэр я 10-рэ лэшэгъум кыщечжээ. Тхакло кызыхэкыгъэльэпкъым иуз зэхимышшэе, игушиагъо димыІэтмэ, ышээрэм зи уасэ илэп. Адыгэ тхыдэр лыгъэм, гүфэбагъэм, пытагъэм яшапхъ, ахэр десэ афэхүнэу къысщэхъу ситхыльеджэхэм. Плъапсэ икъежьаплэмрэ уиблэкыгъэ къыхэпхырэ десэмрэ къыкэлтыхыкштим игъогу зыгъэнэфырэр.

— Щэч хэльэп. Сэ аш зыкыи ситекыгъэп, занкіэу урысыйзакіэ зэрязгэдэзэкыгъ. Адыгабзакіэ урысыйзакіэ хъазыр, зэгүсэу къидекыщтых.

— Джыри зы къэбарышу игугуу къэсшыимэ шоолгъу. Уироманэу «Aissce» тэхигъэу фильм зэргэшшоштим ты-

щыгъуаз. Сэ сзыфаэр зы — адигэм итхыдэ ишыпкъагъэрэ ишэн-хабзэрэ кыткэхъухъэхэрэм ашымыгупшшынэр ары.

Тэ пстэуми тызэкъош — тыадыг. Сэ сикласэп тильэпкъэгъум «къэбэртаекІе» е «щэрджехэсІе» сяджэнэу. Зэкэмди таадыгъаш, шъхъадж фызэшшошкырэмкіэ тильэпкъ зэрэдгээльэпштим, ыпекіэ зэрэлтигъэлэкотштим ыуж титышт.

— Исхъакъ, ильэситф ыпекіэ синнтервью кыщыптошагъагъ: «Ильэс 70-рэ хъугъэу литературэ губгъом ситышь, зы сатыр сымытхэу зы мафи къыхэхкыгъэп». Аш джыри ильэситф хэльхажы, тыдэ къипхыра уитворчествэ тэбгээдээрэ уахтэр?

— Сэ таадыгъэхъуэгъэ Тхээшхом шыфэрэз тхэкло зэчир кызэрэхшилхъагъэмкіэ. Сызэрэхшэхшурэм сыгу хегъахъо, ау литературэ иофшІэнир творческэ гурыштууго къодырап, аргугууех. Хъаткъо Ахъмэд зэриуагъэу, «узыфэе гүшүээр а таакыым къэбгъотынир гуѓуу — мастэкіэ псынэ птывным фэд». Сэ анахэу иоф зысшшошурэр, творческэ къарыу зыщысиэр пчэдьыжыпэр ары. Жъэу къэтэджрэм Тхээр кыфэупсэу ало. Чыюпсир кызыщущэшшэе, мурад инхэр кызыза-гупшшырэ, гупшысэмрэ къаруумрэ зыщызэгъэуулагъэ уахт пчэдьыжыпэр. Тыгъуасэ кыпхэфмыгъотыгъэ гүшүэхъэр непэ ежэжырэу тхылтыпштим тэхэх.

— Исхъакъ, уимэфэкі ехъуллэу зы романрэ зы фильмрэ тиын кытфэшшыгъэхъэх. Ау томыбэу зэхэт уитхыльхэм афэдэ мы ильэсым къыдэбгъэкынэу уимурада?

— Щэч хэмьтэйэу тхыгъэ инхэм ягъусэу усэхэр стхынэу сиклас. Пстэуми анахэу сатырлл хурэ усэхэр сыгу щылшээр кызырэситотыкышүх. Аш фэдэ усэ цыкхуэр зыдтумтэй къыдекыщтых. А зыфэпхагъэм фэдэу, тхыгъэ хэхыгъэхэр зидэт том 25-рэ сэгэхъазыры. Тфым усэхэр итышт, 20-м тхыгъэхъэр. Ахэри бэмшишэу къидекыщтых.

— Тхээм къыбдэгъэхъу, Исхъакъ. Къэбарышу хэмкіэ укыддэгэшагъ, уигушыз ѿшхэр зэхэтэбгъэхъигъ. Чанэу, нэшо-гушуу уимэфэкі укъеклолгъагъ. Джа узтетм хэмькізу, узинчыагъэ пытэ уилэу, уикъэлэмийпэ миуцэкоу бэрэ тапэ Тхээм ургэгъэт.

Дэгушыагъагъэр

НЭКІЭЛПЫДЖЭ Замир.

Адыгэ Республикэм изаслуженнэ журналист. Къэбэртэе Адыгэ Хасэм итхамат, ашыгудаа.

Лъэхъаным

Адыгейм, Къэбэртэе-Бэлъкъарым, Къэрэщэ-Щэргэсым янароднэ тхакъоу, СССР-м и Къэралыгъо премиехэм ялауреатэу, Урысыем юфшэнэымкэ и Лыхъужъеу Мэшбэшэ Исхъакъ кызыыхъугъэр ильэс 90-рэ хъугъэ

Мурадым къэхъан зылъэкъирэп игъогу сыйки дэмыгхэу, ыгукъе шлоигъоу, мыпшыжъе аш факторэр ары. Тхэкъо цэрылоу Мэшбэшэ Исхъакъ джыре лъэхъаным лъэгаплэр зыштагъеу, игугъэ ин лъыкъэхъагъ тлон тльэкъыщт. Сыда пломэ игупшицы куу гъэштэгъонкэ, иакъыл-шлэнгъекъе, илэпэлэсэнгъекъе адигэ литературэр гъогукъе тырищаагъ. Тхэкъе амал — жанрэ зэфшхъафыбэкъе ар къыриотыкъигъе къодыеп, илтэпкъ игъашэ, нэмазшгъеу ыгъазэзэ, фэсакъеу ыухуммэзэ, зэклэ адигэм ильгогуанэ итхын-къэгэгъунэн ишылэгъе фигъэшьошагъ.

Исхъакъ ежк илэгъубэм зыкъе афэдэу, иуахътэ, изэмэн хуугъэ-шлэгъе зэфшхъафыбэкъе — гушуагъоокъе, гукъэгъуокъе, къинкъе, лотэжыгъо гуалэрэкъе зэлтын-къагъеу къэтэджыгъ. Акъыл-шүшгъэрэ губзыгъагъэрэкъе Тхъэр къетагъети, хэлтыр эзкэ лъэпкъым фэфедэу къыхэ-къыжыгъ. Икъелэгъу гукъэбзагъе къыхэ-шэу ытхыгъ «Сичыл» зыфиорэ усэр.

Сичыл

Сичылэ дахэ, —
Си Шъхъашфыжь, —
Сэ сырэгушхо,
Сыпсэ ар щыщ.

Дэплъий бгы чапэм,
Былымыр тиз.
Еплъых бгы лъапэм,
Чылэр къэрис.

Аш исэмэгукъе
Ти Уарп речъэкъы,
Адрэ лъэгумкэ
Мээыр къыщэкъы.

Чылэ урамхэр
Ишыгъэх, занкъех.
Цыфы хварамхэр
Чылэм имакъэх.

«Къеблагъ, сиклал, —
Укъэлэ хъак!!» —
Къыппэгъоокъыни
Аш къыдэкъын. (1947)

Мэшбэшэ Исхъакъ Краснодар краимкэ Успенскэ районым ит къуаджэу Шъхъашфыжъ жъоныгъуакъэм и 28-м 1930-рэ ильэсэм къыщыхъугъ. Къуаджэм цэу илэм аш дэсгэхээм ашхъе къырыкъуагъэр, пшыл бжыс хыльтээр зэрэлтигъэр, ау янасыпкэ, япталэ къеси, ашхъе къызэршафыжыгъэр, шъхъа-фит-гуфт щылакъэр, хэтрэ цыфи тамэ къыгозгъакъеу, игугъэ лъыкъэхъан амал иныр къезитэу зэрэштэйм ишысэ шыпкъ.

Адигэхэм ижъыкъе къыщегъэжъагъеу дунаим къытхэхъогъе сабым чыгъ фагъэтэситыгъ, лъэпсэшү гъэшэ пытэ хуунэу Тхъэм фельзэущтгъэх. Цыфыбэр къыпфэлтэламэ, сихъатмафэба?! Чыгымырэ пынкъеу зызэрерищэу пыр зигъотыкъе, гупсэфыгъо зилэ сабыими хэхъ, зеяты, цыфы мэхъу. Гумыгсэф иоршэ-лүхэм, зигугъэ нафхэм, джащыгъум игъорыгъо заэты, тамэ агъоты.

Бзыу тэмабгъо огу чыгыу зидунаим фэдэ хъазыр мафэ къэс гупшицы орхэм ахэт тхакъоу гукъе, псэклэ зэфищэмэ-зэ-фикаудыизэ, къешлэкъигъе дунэе нэфир зэхэзийфэу, зээгээзэфэу, зигущые ыкъи зигупшицы блэркъ щылэнгъяа танэу сурэт хъалэмтэбэу къизгъэуцорэр. Мэшбэшэ Исхъакъ 1949-рэ ильэсэм къыщегъэжъагъеу ытхыхъэрэх хеутых, ильэс 60-м къехъугъ зытхэрэр. Лъэпкъ гупшицы ыгъэуншкүзэ, лъэхъаным ижъыкъаа зэхишлэлэу, игущые чыпэлэ фешы, Тхъэм зэчий ялыеу къыхильхъагъэр къэзигъянчэу ильэпкъ, хэгъэгум атырекуащэ. Усакъо, тхакъо, эздзэлкакъу, гупшиакъу, адигэл шыпкъ — къера-

лыгъо щытхъуцэ лъаплэу «Урысыем юфшэнэымкэ и Лыхъужъеу» зыфиорэр тэфэу, къылэжыгъеу кыфагъэшьошагъ.

Я 50 — 60-рэ ильэсэм адигэ литератуэр зыгъэбайгъэхэм ашыщ Мэшбашэр.

Пасэу, икъелэцыкъуагъом, сэнаущыгъеу хэлтыр къэнэфагъ, гущылэ шлоигъоу, шлокъабылэу, ным ымэкъе шъабэ, ипшицы гъэштэгъонхэм, игущые зафэ, ятэклэ ятэж губзыгъэм акъедэлкъызэ зыкъэзэйтэу, къызэлхъухъэрэ зэшиллэйм Исхъакъ анахыкъагъ.

Лъяльор апэрэм бгъузагъэ: сабыир фэсакъеу хэкъукигъ, утугъэ, етланэ тэфэмэ къэтэджыжыгъизэ къуагъе, гущылагъэ.., пльягъэ, зэклэ зэфэдэу шлоигъор къыдэмыхъуцтгъэм (тэфэу ыл ыгъэу-зүү зыщыгъыгъ къыхэкъигъ), къыгъэзагъэп, ежк игъогужье дэмийхуу ренэу къуагъэ, къуагъэ къэмуюдуу игугъэ лъыкълахъугъ. Икъоджэ ублэпэлэ еджалэ щыригъажы, еджагъ ыкъи епшагъ, цыфы хуугъэ. Зышхъасыжыгъэп — имурад ин фэкъуагъ, непэ къызэнэсигъэми фэкъо.

Къэлэгъу-ныбжыкъиэгъум бзыу пагъэу апэу къыдэкъигъэр усэр ары: нэфынэу, фабэу, шъабэу, 1шоу, гуапэу, псэм тэшыкъыгъеу, сурэт хъалэмтэу. Исхъакъ иапэрэ усэ ильэс 10 — 11-м итэу, етланэ ильэс зыщылэл тешлагъэу, ти-къэралыгъошхэцтгъеу СССР-м къырашылэгъэгъэ заом цыф лъэпкъыбэхэм зыкъе ашыщхуу адигэхэми хазабэу аш щащчыгъяа ежк зэрэфэукочигъу къыриотыкъеу, заом хэмэтыгъэм, усэ заулэ ытхыгъагъ.

Къэбарышу, гушлэгъошхуу
«Заор аухыгъ, заор аухыгъ!» —
Къэбарышуум чыльэр къычыхъяа.
Теклонгъэр тихэгъэгу къыдихъигъ,
Пый мэхъаджэр ибы рилхъагъ.
Тидээлэлмэ мары Берлин шъхъагъы
Быракъ Плыжыр лъагэу щагъэ-
лагъ,

Дунай нэфым лыгъэу фызешхъухъа-
гъэр

Чыльэм щыбыбатэу шъуиэшлагъ.
(1945)
«Тигъунэгъумэ яхъадагъ, тхъамыгъла-
гъор непэ къафэкъуагъ ажо зэрэчы-
мыжъымкэ...» — етхы, нэмыхъ илэ-
цикъоу «Мапльэх, зи алъэгъурэп» зы-
фиорэм къышело: «Заор щымыжъими,
шынахъыжъэр дзакъом джыри зэрэ-

щылэх. Сяни, хъаблэ нэнэжхъэри апэ-
пльэх». Ау зылэ зытгъээр бэдэдэми,
шыкурэу, дээлхэлхээр чылэр агъэгушуоу
къызэрэлжыхъэрэ ми сатырхэм къа-
щыуагъ. «Гүгъэ къэткэ, гушло нэгукъе
заом дзэлхээр къекъыжых, Гъэтхэ уцкъе,
уцы лъэгукъе Чылэдэгъу мэкъыжы», (1946).

1949-рэ ильэсэм къыщегъэжъагъеу Мэшбэшэ Исхъакъ ытхыхъэрэ къыхеутых. Илэрэ тхыльэу «Цыф лъэшхэр» зыфиорэр 1953-рэ ильэсэм къыдэкъигъ. Аш къыкъэлтыкъуагъэх усэхэр, пшынальхъэр зыдэт тхыльхэр: «Сидунай», «Орэдьдэ», «Жъоғыбоян», «Лъэоянхъэр», «Хуай», «Лъэмиджхэр», «Тыгъэгъаз», «Тыжын ошх», нэмыхъкъхэри.

Усэхэр дунэшхом, тыгъэм, огум, чыгум, мазэм, псым, жымы ыкъи цыфыим апэу тешыкъыгъе сурэт гъэпкълахъэх. Усакъом мыш фэдиз сатырблэр хъирахъишхъэр икъэлэмымпэ къычлэкъынхэмкэ пстэуми апэу зишуагъе къекъуагъу ыкъи ублэпэ-егъэжъаплэ хуугъэр ным ынэ нэфитюу, гукъэгъу минкъе къетэу калэм, дунэшхор нэрыльэгъу ары. Ыгъэгушуагъ

тырэ Дунэшхор ильял, игугъэ нэф, иордэд жынч:

Сидунай

**Псыхъор щычъеу, чыгыгъ щыкъеу
Дахэ сидунай.**

**Сиорэди сыщымыкъеу
Дахэ сидунай.**

**Къушхъе сыджххэу, зиос фыжхэр,
Зимээзбэр зээчимыщхэр,
Сиорэдэу сыгум щыщхэр —
Зэклэ сидунай.**

Ильэнъыкъ гупсэу, зыщаплууэ къуда-
жээр. Тыжь-ныжхъэр, тэу бэрэ имыла-
гъэр (ая ыгульячэл чыпэлэ Ѣзынээр), янэ
къешлэкъигъэ чылопс хъалэмтэир,
цыф лэжакъохэр игудчыгъо пльырх,
задфэх, голух, лъаплэх.

«Чыльэр сиклэлтын...» зыфиорэ усэм
щыкъегээтхы:

**Сыцыф, сымэшьши,
Гүхэлъыби си.**

**Шум нэмыхъеу зи
Чыльэм ерэмыши.**

**Чыльэр сильэгъуап,
Тыгъэм сыщимыкъи.**

ным ицыхъэ пытэ сидигъу къызэр-
тельным, гукъе ар ренэу къылышпльэу
къызэрэготым. Исхъакъ иусэ тхыльхэм
уджэ зыхыкъе, пынэкъэчэх къаргъо
чыэрэр гум къафэкъы, исатырхэм шыныл-
къэгъэ-зэфэлэ инырэ мэкъэм-гупшицы
лъэшрэ зэрэхэлымкэ, щеч хэмийлэху,
адигэ лъэпкъ поэзиер ифэшьошэ лъэ-
енакъе усакъом тиригъеуагъ.

Гъашлэх, ушынэх, уцыфынх, узэфэнх
уафэзыгъэчэфирэ поэзием
осэшү илэба — джащ фэд Исхъакъ иусэ
хъарзынэш!

Тыгъэр чэфыбзэу, шъабэу, фабэу
къылышпльоу, къытэлабэу, чыгхэр зэкъы-
рылхэу, къэтэлхэу, чыгур гуфит-
шхъафит гъэбэжъумэ, жъи ки —
цыфхэр, зэрэлтийтэу алэ зэклэдзагъэмэ,
ащ нахь насып мэхъужьха?! Мэшбашэр
игуу, ылэ зыхэльэу зыгъэорышлэхээрэ
зэклэ афэусэмэ шлоигъуагъ — итвр-
ческэ гупшицы, бзыу тамэ зиэти, чыг
лъэпкъышилоу зыришыгъ. Исхъакъ игъомылэ
шъхъаэр — творчествэр ары, шлоу ылэжъирэ
зэклэ зыфигъэшьуашэрэ непи нычэпи, иадигэ лъэпкъ ыкъи
мы дунаим шыпсэурэ цыф жуугъэ зэфэ
хъалэлхэр арых. Къяччи акъыли къезы-

**Сыцыф, сыныбжыкъи,
Гъатхэр сиугуял. (н.163-рэ)**

Исхъакъ ыкъи ышхэу Мыхъамэт,
Мыхъамод, Мухътар (ята ныбжыкъеу
зээлэм) янэкъе ятэжъеу Дэунэхэ Бакъ^{зэрищэлэхъхи} янэ ягъусэу, ылгужыгъэх,
цыфы ышыгъэх. Усэу «Гум ип-
шиналы» зыфиорэр икъэсэ тэтэжъеу,
кууджэм инахъыж губзыгъеу, пхъо-
рэльххэмкэ цыфышу-гукъэгъушэр
Исхъакъ ишылэнгъэ шуукъе къыхэнагъ,
— ары Октябрэшхом имэхъани, Совет
хазэм ишүүши, зэфэгъэ-шылыкъагъэм
якъэкъуапли къигурузгъэуагъэр.

**Сисабыгъом, пчыхъэшхъэх уахъ-
тэм,**

**Сятэж дэжь сычъэныр сэ сиклэ-
сагь.**

**Чылэм удэкли, хэгъошхъэх хъуа-
тэм.**

Шыхэр щигъэхъо аш ихэбзагъ.

**Юфым упэтэу жуагъомэ уялпльэу
Орэд къэплоным фэдэр зырыз!
Жым хэлъэтагъэш, гум ипшы-
нальз**

**Жъуагъомэ абгъэ зырефызыл.
(н. 98-рэ).**

ИТХЭКЛО- ГУПШЫСЭКЛОШХУ

Усэхэу «Сихэгъуашхь», «Сикуш-хъэр», «Симэфапэ пчэдыхъ ѿшх», «Сиогу тхышхьэ сыйдэссыс», «Сидунай», «Сичыгу», нэмийн усэхэу «си»-р зы-пүтхэмки дунэешхомрэ цыфымрэ язэхынагъе лъеш ашыкіэгъетхыгъ. Кытешыкыгъе чыопсым — дунэе нэфнинэм цыфир ифигуцэ цыклоу, аш кыхэкыгъе, тигъэлэшэу зэрэштийр ашигъеунэфызэ, чыгумрэ огумрэ азы-фагу иль нэфыпс ухаахор ухумэгъен зэрэфаер, цыф гукэгъукэ, насыпкэ, тофшэгъе дэгъукэ, зэфэгээ-шылыгъэ-рэкэ щылэгъе, ушэгъен зэрэфаер кыащыриотыкыгъ. Цыфынам пае цы-фир кызэрхэхуяа, дунэешхом ипсэ-ца цыклоу, акыл-амалкэ Тхээр кызэ-тэгъе цыфир, сидигуу ишылэнгъе итугъе пшээриль мыштыжъеу фэклон зэрэфаер, шум, зэфагъем, шульгэгъум цыфир зераузэнкырэр — джары гуп-шысэ лъапсэу ялэр Мэшбэшэ Исхыакъ ипоэтическэ тхылхэм, ыусыгъе сатыр минхэм:

Сэ сэхъомбипши чыгум хэмийльмэ,
Сэлгушоо лыжъем кысфамыдэшт.
Силжыгъацэ цырыцууздзымэ,
Сиорэд гупсэ лъапсэ илэшт.
Сымэкүмэшшил сэ, Бэдэд шлагъэ.
Чымы сирильапсэу сиребэнаку.

Сэлтишт биракъеу сихъаса шлагъэ,
Сыжъонаку. Сылжыкаку. Сыусаку.
Усаклом игупшысацхэр, фыгуцэ хва-
лэлхэу, чым зэрэхфэхэу зыкыщи-
зыштэхэу, гум нэсих; ухэтми узээгъе-
плтыжъеу, шум, нэфнинэм, цыфыгъем
уафээшиэрэх; ушылэнхы мыйсэнкэми,
уипкентэлэп зэхапшлэу, аш уигугъе ин
шылхырыпшынам итугъо мыйхыжъ
зэхыуягъашэ.

Шэндийн ыкли клонам амьгээшьирэм
гъогунэф дахэ фыхэгъеэба?! Мэшбэшэ
Исхыакъ литератуэр ишылэнгъ. Ар тлон
фитнэгъе кытээштырэр тхэкло-гупши-
саклом емызэшьижъеу ильэс пши пчэ-
гъабэм жанр лъэнхыуацемкэ гъэз-
гъеу, егульоу, фэсакъеу тофышихо зэ-
ришэлэрэх ары. Усэ-поэмхэу «Цыф
лъешхэр», «Сшынахыжъ» ытхыгъэх.
Усаклом заом хэмийтигъеу, а хазабым
пэлгчэми, иакъыл зэтеуцаугъэкэ,
игупшысэ лъешкэ лъепкын, хэгъегум,
чыгум, цыф лъепкын а хазабыр сид
ишыкіеми тэхнихынам уфхэхазырным
мэхъан реты. Итугъысэ еутхындыы
— дунэешхом идэхэгъе шапхъэхэр
ытхынэфхээз, а зэкэе уфэсакъеу
ухумэгъенир, акул инкэ Тхээр кызэ-
тэгъе цыфим итугъырэх зэрениир,
джащ паекэ, шумрэ эмрэ зэхэмийгъе-
клюакхэу. Тыгъэм инэфыпс ильэлгэгъи,
чыгум илэшлгээ фэбэгъе-къэбзагъи,
мази, псы къэртгэ гъуаткыу ялшлгээ
ухумэгъенир, зэхэмийтухыгъенхэр
хэтки пшэдэкыгъе-пшээриль инэу
зэрэштийр ипоэзиекэ кыриотыкыгъ. Заом хэмийтигъеми, ыгукэ амьгээ-
рэхъатэу, кытэшкыгъе чыопс къабзэр
зэшьизычэу, цыф гъашэхэр, зэкэе лъеп-
кыр, цыфыбэр звэжкодагъэхэр Кавказ
зэожынам ыкли Хэгээгу зэошхом яхъа-
мыкаго гукэ зэрэдэ, адыгэ лъепкыр
кын зэпымычыжым къапэумышэу
чышхыашом тыдэки щитэхуягъе зэрэхуягъе
игупшысэ нэшхэй. Кынин
уемыжгъахауу кызылфаклоу, уреуна-
кэба... Лыуз-гууз мыйкыжыр блэкыгъе
зэошхом лъэуж шуцэу тильэпкы ыкы-
шьи кызэтэринаацээр Исхыакъ иусэу

«Шъузабэхэр» зыфиорэмкэ кигье-
тхыгъ.

«Бэдэд шъузабэу дунаим тетыр,
Шъхээзэкъорхыеу аш язэкуабз.
Шъузабэу щыэр зэрэбдэдэм,
Зэрэбдэдэм сэ сиыгъуаз.

* * *

Зыщицкыгъэм ахэр бзыльфыгъэх,
Зыщицкыгъэм ахэр хуульфыгъэх.
Джары тэ тяни тызэрпилгъэр,
Шъузабэу джары кызэрхыгъэр.
Мэшбашэм иусабэм кхажэшэу кыс-
щхуу «Адыгэхэр» зыфиоре тхыгъеу,
лъепкын идунаестетыкэ зыщицкыгъэ-
хыгъеу, адыгэхэмкэ гимн шылыкъе
хуульгъэр.

Щэпсэух дунаим адыгэ лъепкыхэр,
Дахэшты дахэ ягугъе нэлкыхэр.
Тыгъэм кэгушшуу. Ошхышум пэппэх,
Яхъэ шлагы чыльэм щэшхъальз.
Цыфир кыафхэхумэ, гушуагъом пае,
Шхончкэ ошьогум, огум дэуаех.
Насып къеъжаплэр чыгкэ фаяблэ,
Кыфэким, блэклэр фэхъун жвауплэ.

Щэпсэух дунаим адыгэ лъепкыхэр,
Дахэшты дахэ ягугъе нэлкыхэр.
Ау лъепкын дэгъу закэу зэрээхэ-
мультыр, мыхъун шэнхэм дахихъеу
кызэрхэхкырэми ябгуклорэп Усаклом.
Уцыфынэр зэрэофишкор, пшхъеэ лэ-
тигъеу гъашэм урькёнам пае, пфэлэ-
кырэр уильэпкь, уихээгъу афэпшлэн
зэрэфаер ахэм кхажигъещыгъ.

Тхаклоу Мэшбэшэ Исхыакъ итугъысэ
дунай хэтэчыг кэраклэм фэд: къутэм-
бэу зэбгырэкы: усэнир — поэзиер,
пэлтэ къэси, прозэри кыгоуцуагъ.
Романхэр: «Агъаэрэм ежэжхэрэп»
(1966), «Цыфир тло къэхурэп» (1968),
«Нэфшээль лъягхохэр», «Ильэс фыр-
тынэхэр», «Бзыникъо зау» (тхылгытлү),
«Гощэнай», «Шу ши, псым хадз»,
«Шагу хуурай», «Мыжкошхъал», «Гъэ-
ритлү», «Хъян-Джэрий», «Рэдэд», «Ады-
гэхэр», «Къокылэр ыкли Къохъаплэр»,
«Айшэт», нэмийкхэри. Бэмышлэу урь-
сыбээкэ «Канжальская битва» зыфи-
орэр кыдэкыгъ. Темыр Кавказым
имызаклоу, Урьсаем итхэкло инхэм
аготэу ыцэ кырало. Итугъысэ ин мый-
хытхытхеу тхэклошхом итогуу пхырещы,
ышээрэр гъунэм негъэсы, губзыгъэгъе
инир, акул куур ипроизведенхиам
ащэорышэ.

Мэшбашэр общественнэ тофшэклошху,

ильтэпкь фэгумэкырэ тхаклы, Адыгэ
Республикэр гъэлсыгъэнам ыкочэшү
хильхъягъ. Адыгейим и Гимн итугъыхэр
Исхыакъ ытхыгъэх.

Зэдээкын тоф иныри ыпшээ ефэ:
урьс лъепкын илтературэ саугээт
инэу «Игорь иполк фэгъэхыгъе гүшүү»
«Слово о полку Игореве» зыфиорэр,
А. С. Пушкинам ытхыгъэу «Гъолпльэ
шыу» (Медный всадник), «Рыцарь хъэр-
рам», М. Ю. Лермонтовын иусэхэм
ащыххэр, Н. Некрасовын ипоэмэу
«Мэшлоку гъогу», В. В. Маяковскэм
ипоэмэу «Гъончэдж зыщыгъ ошуапшэр»
«Облако в штанах» адыгабзээкэ зэри-
дээкыгъэх, зы тхыль дэтхэу кыдэкы-
гъэх.

Урьсам ыхъэрэ субъектхэм ащы-
псэурэ цыф лэпкыхэм абзэхэмкэ И.
Мэшбашэм иусэхэр зэрэдээкыгъэх,
итхылхэм ащыххэр индхылыхэм,
француухэм, нэмийцхэм, поляххэм, бол-
гархэм абзээкэ зэрэдээкыгъэх, алъыэ-
сигъэх. Иусэхэм ащыххэр бэу композ-
итор зэфэшхыафхэм орэдышъом
аралхъягъэх.

Тхэкло-гупшисэкло инэу Мэшбэшэ
Исхыакъ ишылэнгъе ыкли итхорчествэл-
шэнгээлэжхэу Б. Щашэм, Ш. Ергү-
кьюм, Х. Лъепцэрышэм литератур-

нэ-критическэ статьяхэр, очеркхэр,
монографиехэр, тхылхэр бэу атхыгъэх.
Ахэм урьс бзыльфыгъэ-критику А. И.
Цунэм итхылхэр кыаклэлтикыуагъэх.
Адыгейим и журналистхэм янэлпльэгъу-
ренэу тхэкло-гупшисаклор ит: зэдэгү-
шылэнгъухэр дашын, итхыгъэхэмкэ яш-
ошл-еплтилэхэр зафэу кыралотыкхы.

Мэшбэшэ Исхыакъ къош республики-
щым янароднэ тхаклы, СССР-м, Урьсам,
Адыгэ Республикаам я Къэралыгъо
премиехэм, Урьсые литературнэ пре-
мииеу Шолоховым ыцэлкэ щитым ялау-
реат. Хэгъэгү литературэм илах инэу
хильхъягъэм паекэ орденхэу «За зас-
луги перед Отечеством» зыфилоу я
III-рэ ыкли я IV-рэ шуашэ зилхэр,
«Дружба народов», дышэ медальхэу
«Борец за мир» зыфиохэрэд Мэшбашэм
кыфагъэшшошагъэх. «Адыгейим и Щыт-
хуузеэхъэр», дышэ медалзу «За выда-
ющийся вклад в развитие Кубани» кы-
ратыгъэх. Мыекуаплэ ицыф гъэшүаагъ.

Ильэс зэфэшхыафхэм Кубань иком-
сомол премииеу Н. Островскэм ыцэлкэ
щитыр, Краснодар краим литературэм-
кэ ишлхъафтынэу А. Фадеевым ыцэлкэ
агъэнэфагъэр ыкли К. Симоновын
ыцэлкэ щит медалыр кыфагъэшшоша-
гъэх.

Мэшбэшэ Исхыакъ АР-м итхаклохэм
я Союз иправление итхамат. Урьсам
итхаклохэм я Союз итхаматэ игуадз,
тхаклохэм я Союз и Дунээзэхахэ иис-
полком итхаматэ игуадз, Адыгэ (Чер-
кес) Дунэе академиим иакадемик,
1956-рэ ильэсийм щегъэжъагъэу УФ-м
итхаклохэм я Союз хэт.

2019-рэ ильэсийм Мэшбэшэ Исхыакъ
Урьсые хэгъэгушхом и Президентэу
В. В. Путинам къэралыгъо щитхууцэ
льялпэу «Урьсам итхаклохэм ыкочэхэмкэ
и Лыхъуж» зыфиорэр кыфигъэшшошагъ.
Тхаклом ынбыжь ильэс 85-рэ зыхъугъэ
мэфэкын ыууж, Краснодар краим игу-
бернатор иунашьокл тхаклом игуулэ-
чилилээ — ежэ гупшисэкло ийм — Мэш-
бэшэ Исхыакъ иджэрэс саугээзэлхыагъ.
Цыф акылышило лушым шлоу
ылэжкырэм щыщ лахь дахэр сидигуу
кыылоклэжы. Имэфэк дахэкэ тигы
кыыддеэуу псачуныгъэ пытэкэ тифэл-
яозэ, «Гъэмийн огашш!» етээ.

МАМЫРЫКЬО Нуриет.

МэшбэшІэ Исхъакъ ыныбжь ильэс 90-рэ зэрэхъугъэмкІэ тыфэгушло!

Адыгэ Республикэм, Къэбэртэе-Бэлькъарым, Къэрэщэ-Щэрдже-сым янароднэ тхаклоу, Урысыем ҟофишэннымкІэ и Мыхъужъеу МэшбэшІэ Исхъакъ Шумафэ ыкъом фэкло

Лъытэнныгъэ зыфэсшырэ Исхъакъ Шумафэ ыкъор!

Уюбилей — уныбжь ильэс 90-рэ зэрэхъугъэм фэш! сыгу къыздэлэу сыпфэгушло!
Уюбилей Адыгэ Республикаими, Урысыем ялитературэклэ, яобщественнэ шыынныгъэклэ мэхъанэшко зилэ хъугъэ-шлагъэу щыт.

Зилюфрэ зильэлкъэрэ афэшылкъэ цыфкъэ ары адыгэхэм о узэрашлэрэр.

Ильэсүбэ хъугъэу іепэлсэнныгъэ ин пхэлзэу узэрэтхэрэм, адыгэ литературам эйлахъышко зэрэхэпшылхэрэм, общественнэ ҟофишэ цэргийлоу узэрэштым афэш! тхыльеджэхэм лъытэнныгъэ къылфашы. Уитхыльхэр уахътэм дештэх, Урысыем ялитературэ къэн изы jaxхэу ахэр хъугъэх.

Лъытэнныгъэ зыфэсшырэ Исхъакъ Шумафэ ыкъор!

Уимэфэкл мафэ псауныгъэ пытэ, щылэклэ-псэукэ дэгэу уиэнэу, унасынышноу, ори, къыппэблагъэхэми мамырэу шуущыиэнэу сышуффэлъало!

Лъытэнныгъэ къылфэзышлэу,
Санкт-Петербург иакадемическэ филармониену
Д. Д. Шостакович ыцэклэ щытым
ихудожественнэ пащэу ТЕМЫРКЪЭНЭ Юр.

Лъытэнныгъэшо зыфэсшырэ Исхъакъ Шумафэ ыкъор! Шы ыкъи синьбджэгъу!

Уныбжь ильэс 90-рэ зыщыхурэ юбилей мафэм сыгу къыздэлэу сэлам фабэ къюсэхы. Непэрэ урысые литературам анах къахэшьхэрэм уащыщ, ународнэ тхаклоу. Хэгъэгум щылсэурэ цыф лъэлкъхэм зэхъыныгъэ ыкъи ныбджэгъуныгъэ зэфиряиэннымкІэ общественнэ ҟофишшоу ушыт.

Лъэнкъуабэ къызэллызыбуытырэ уитворчествэ щыынныгъэмкІэ гупшиыс куухэр зыхэль епллыкъэр еджаклохэм зэральбыгъэлсээрэм даклоу, тарихъир, непэрэ шыынныгъэр къеолотыкъых, цыфхэр зэрепхых.

Уитворчествэ — лъэлкъым, адыгэ чыгум, лъэлкъыбэ зыщылсэурэ Хэгъэгум афэлэхъэгъэннымкІэ щысэшшоу щыт. Усэхэр ыкъи поэмэхэр, мэхъанэшко зилэ романхэр зыдэхэх тхыль пчагъэу къыдэбгъэкыгъэхэр урысые литературам ипроизведение анах дэгъухэм ахалтытэх.

Художник цэргийшоу, гүшүээм имастерэу, синьбджэгъу ыкъи шы псауныгъэ пытэ илэнэу, творческэ ыкъи общественнэ гъэхэгъаклэхэр ышынхэу сифэлъало!

АГЬЫРБЭ Юр.

Профессор, экономикэ шыынныгъэхэмкІэ доктор, Темирязевскэ академием иветеранхэм я Совет итхъамат, Адыгейим, Къэбэртэе-Бэлькъарым, Къэрэшэ-Щэрдже-сым, Ингушетием наукэмкІэ язаслуженнэ ҟофишшоу.

Пэрытхэм япэрытыжь

МэшбэшІэ Исхъакъ Шумафэ ыкъом ныбджэгъуныгъэ зыдисиэр лэшлэгъуныкъо хъувьэ. 1969-рэ ильэсүм имэкьюогу мазэ Сириемрэ Ливанрэ ташилэу нэүусэ тызэфхэгъуагь. Джашыгъум сэ ильэс тлокирэ щырэ синьбджыгъ, ильэс 16-кіэ ежь нахьыжыгъ. Ау тыгукэ зэпэблагъэ тыхъунымкІэ ныбжым изэрар къекуагъэп.

1763 — 1864-рэ ильэсхэм шыынныгъэ Кавказ заом ыпкъ къыкыкъылэх ѹеклыб къэралыгъохэм арыкъыжынхэ фаеу хъугъэгъэ тильэлкъэгъухэм къатекъыжыгъэхэм Дамаскэ, Алеппо, Хомсэ, Хамэ, Бейрут, Сайдэ ташильхъуустыгъ ыкъи ахэм ашыхшэр къэдгъотыгъагъэх.

1967-рэ ильэсүм имэкьюогу Израиль шыкызелэти нэүж мээш тлокирэ түрэ тешлэжыгъеу ары Къокылэ Благъэм тызыкъогъагъэр. Гъолан ыашхъяхэм къарафхыгъэ адыгэхэр Дамаскэ, Мардж-Султан адэс ялахъылхэм янагъохэм ахэсигъях, къэлэцыкъуунэхэм, санаториехэм

арысигъэх. Тарихь чыгужьым къарагъэгъэзэжынэу адыгэхэр СССР-м ипащэхэм мыйзэу, мыйтоу къялъэгъэх. Ахэм мыйз фэдэ джэуап аратыжыгъ: «Сыдэуштэу зы дин зыдэжъуэлжэхэрэ арабхэр язакъоу техаклохэм апашхъэ къишүнэштхэ?!»

Советскэ Союзым икыгъэ турист купым адыгэ нэгбүрэ 20 фэдэз тыхэтигъ. Адыгэ лъэлкъым тхъамыкъагъоу къехъуллагъэр зымышэхэрэ тигъусагъэхэм ахэтигъэх. Ливанрэ Сириемрэ къашытлэгъуэхэрэ зэкъэми агурагъэгъуэу пфэлштэп. Усаклоу МэшбэшІэ Исхъакъ, фольклори-

загь. Ау «имыоф хахьэу ашкъыралуагь». Джашыгъур ары усэу «Адыгэхэр» аш зитхыгъэр.

МэшбэшІэ Исхъакъэр сэррэ Къокылэ Благъэм щылсэурэ тильэлкъэгъухэм адэжь тызышыагъэр ильэс шыынныгъо фэдиз мэхъу. Синьбджэгъу нахьыжым, адыгэ тхэлкъошом ыцэл Урысыем имызакъоу, ѹеклыб къэралыгъохэм непэ аашшэ. Аш итворчествэ фэгъэхыгъэу литературоведхэмрэ критикхэмрэ бэ атхыгъэр. Сергей Михалковым, Савва Дангуловым, Кыышэкъо Алим, Кайсын Кулиевым, Давид Кугультиновым, Юрий Бондаревым, Егор Исаевым, Валерий Ганичевым, Валентин Сорокиним, Роберт Рождественским, критикхэу Султэнэ Казбек, Виль Ганиевым, Щэшэ Казбек, Мамый Руслан, Лъепцэрыш Халид, Шъэолыкъо Петр, Къармэко Хамид, Есэнкулэ Анжелэ, Баклы Хъанджэрий, Гутэ Адам,

Тхыагъэйт Юрэ ыкъи нэмыкъхэм МэшбэшІэ Исхъакъ ироманхэм, иусхэм, ипоэмхэм осэшко къафашыгъ.

Ильэпкъ къошныгъэ къыдышэлэхэм япчагъэ мафэ къэс хээзгэхъорэ, щыынныгъэр шузылгъэгъуэ МэшбэшІэ Исхъакъ адыгэ патриот шылыкъеу щыт.

2006-рэ ильэсүм ижъоныгъуакъэ Исхъакъэр сэрырэ Дунээ Адыгэ Хасэм ия VII-рэ Зэфэсэу Стамбул щылсэурэ тилэлжэгъагь. Джашыгъум мы Зэфэсэу тарихь романхэу «Рэдэд» (2000), «Адыгэхэр» (2003), «Къохъялпэмрэ къокылпэмрэ» (2005) зыфыохэрэм апае литературэмкІэ Дунээ Адыгэ Хасэм иапэрэ шуухъафтн ашкъыщиратыгъагь.

ХЬАШУЦІЭ Мухъамэд.
Гъэзэтэу «Адыгэ псаульэм» иредактор шхъял, Къэбэртэе-Бэлькъарым и Адыгэ Хасэм итхъамат.

Искусствам ицыфхэр

КъашъомкІэ къыIуатэрэ къытльэIэсы

Лъэпкъ къашъом идэхагъэ цыфхэм альзыгъэIэсырэмэ ашыщ Дағыстан изаслуженнэ артисткэу Ахътао Бэллэ.

Адыгэ республикэ гимназилем щеджэзэ, искусствам фэшагъэ хъугъэ. Пчыхъэзэхахъэхэм, лъэпкъ шэн-хабзэхэм яхыыгъэ зэлукэ-тъухэм ахэлажъэзз, сэнэхватэу къыхихыщтым гукэ фэкгуагъ.

Адыгэ Республикаем искусствамкэ иколледжэу Тхьа-бысымэ Умарэ ыцэ зыхырыэм Б. Ахътаом ишэнгъэ щыхигъэхонымкэ кілэеэгъэджэ дэгүхэм аукулагъ. Къашъомрэ лъэпкъ гупшигъэмэ зэрэзэхыгъэхэм мэхъанэу илэр псынкіэу къыгуругуагъ. Адыгэхэм тарихъ гьогоу къакулагъэр къашъохэмкэ къеплотэн зэрэплэекъыштым ыгъэ-гушоштыгъ.

Лъэпкъ къашъом зыфэзыгъасэхэрэм япащэу, Адыгэ Республикаем культуремкэ изаслуженнэ иофышэу Цундышк Нурыет къызериуагъэу, Ахътао Бэллэ апэрэ мафхэм къащегъэжагъэу гуетынгъэ хэльэу иоф зыдишэжыщтыгъ. Еджаліэм лъапсэу щылшырэр бъэптигэ зыхыкэ, шүкэ къызэрэотэхъыштыр аш къыгуругуагъэу щитыгъ.

Дунаим щызэлъашэрэ ансамблэу «Налмэсым» Б. Ахътаор зырагъэблагъэм, охътэ кікэйм къыклоц къашъохэр зэригъэшшэхъ.

Псэм фегъадэ

Къашъом гупшигъэмэу хэльыр къебгъэлтэгъоным фэш! дахэу пчэгум укъихъан, укъешьон фае. Пкыр ишыгъэу, тамэхэр зэдийштэхэу, артисткэр нэгушшоу зыпльэгъукэ, лъэпкъ гушхъэе куячэйм узэлъекъ. Къашъом шъябагъэу хэльрэ зэгъэфагъэу, тынчэу къыпльэIэсихъ, искусстввэр нахьшшоу къыбгурэо.

Пшьешье нэшхуантэу Ахътао Бэллэ пчэгум гуахъэу щычэрэгъу-зэ, илэпэлэснэгъэ залым чіэсхэм осэ ин къыфашы, іэгутеошхокэ агъэктэхъ. «Налмэсым» концерт къыты зыхыкэ, къашъом къашъор псынкіэу кілэлэклош, зичээзу къэшыгъом артист пэпчъ гукэ зыфегъэхъазыры.

— Къашъор псэм щыщ, — къе-

иатэ Ахътао Бэллэ, — ансамблэу узыхэтэм зэгурьоныгъэу хэльым дебгъаштэзэ, купым зыкъыхэмыгъэшэу укъышшошь.

Ахэлажъэ

«Ижъирэ зэфакл», «Зыгъэльят», «Тыргъэтау», «Налмэсир къэшъо», «Адыгэ уджыхэр», «Адыгэу іэкыб щыгъэхэм ялъэпкъ къашъохэр», «Шуфэс къашъу», фэшхъяфхэр «Налмэсым» къешых. Б. Ахътаор къашъохэм ахэлажъэзэ, лъэпкъ искусстввэр дунаим нахь цэрыго щышыгъэным хэлажъэ.

Адыгэ Республикаем инароднэ артистхэу Хъякъу Анжеликэ, Шагудж Батурай, Адыгэим изаслуженнэ артисткэу Бэрзэдж Дианэ, нэмыххэм къашъом икъызэхъин шыкэшшоу къыфагъо-тээр щысэшшу бэмэ афхэхъ. Ахътао Бэллэ артист цэрыгохэм акырылптызэ, искусстввэм ишьэхъэм защегъэгъуазэ.

ЗэIукIэгъухэм яшIэжэ

Тильэпкъэгъухэр зыщыпсэухэ-

рэ хэгъэгухэу Тыркуем, Канадэ, Иорданием, Израиль, Урсыем икъалэхэу Москва, Санкт-Петербург, фэшхъяфхэм Ахътао Бэллэ ашыагъ, «Налмэсым» хэтэу къащышшуагъ.

— Тизэлукэгъухэр шүкэ гум къенэжыхъ, цыфхэр тэгээгушшох, — къеуатэ Бэллэ. — Тыкъызэрэшшорэм имызакъоу, адыгэ шууашэм идэхагъэ дунаим щягэгъэлэгъу.

Олимпиадэ джэгунхэу 2014-рэ илээсүм Шъячэ щыкIуагъэхэм культуремкэя ялофыгъохэм «Налмэсир» ахэлажъягъ. Б. Ахътаом хэгъэгухэм ялъыклохэр, Урсыем и Президентэу Владимир Путинр «Налмэсым» хэтхэм къазэрэлукэштэгъэхэр щыгъупшэхэрэп.

Рио-де-Жанейро щыгэгъэ Олимпиадэ джэгунхэм Адыгэ Республикаем гимназилем щеджэгъэ Мурдрэнэ Бисльян дэзюдомкэ дышшэр къащихъигъ. Нарт шъаом игъэктэгъэу Мыекьюап щыфэгушшуагъэхъ. Правительствэр зычэйт Унэм ыпашхъэу адыгэ джэгушшоу щызэхашаагъэм Мурдрэнэ Бисльянр Ахътао Бэллэрэ угъэгушшоу къыщызэдэшшуагъэхъ.

— Адыгэ Республикаем дахэу къыщыспэгъокыгъэх, сагъэльэ-плагъ. Къэшьуаклохэм сафэрэз, — къитиуагъ Мурдрэнэ Бисльян.

ЩытхъуцIэхэр

Кавказ щыпсэурэ лъэпкъхэм зэфыщытыкэу адтыиэр гъэпти-тэгээнэм «Налмэсир» чанэу хэла-жъэ. Концертхэмкэ зэхъожынхэм Адыгэим иансамблэ цэрило кіэшакло фэхъу.

Дагыстан «Налмэсир» щы-уджыгъ, Республикаем яртистхэм язэхэт концертхэм Ахътао Бэллэ дахэу къащышшуагъ. «Дагыстан изаслуженнэ артисткэ зыфиорэ щытхъуцIэри тиадыгэ шиашшэ ѡкызэрэфагъэшшошшэм тиагъушшуагъ.

Тызыгъэдахэрэм ашыщ

— Ахътао Бэллэ адыгэ лъэпкъ искусстввэр лъагэу зыётыхэрэм, щытхъур къытфэзыхъирэмэ ахэсэлжытэ, — къеуатэ Адыгэ Республикаем и Къэралыо академическэ къэшшоокло ансамблэу «Налмэсым» ихудожественнэ япащэу, Адыгэим инароднэ артисттэу, Абхазым, Пшызэ язаслуженнэ артисттэу Хъоджэе Аслъян. — Ыгу етыгъэу иоф зыдишэжызэ, Тхъэм къыртигъэ сэнаущыгъэр къызэлхуехы. Тикъэшшоокло ныбжыкIэхэм илэпэлэсэ-ныгъэкэ къахэщи. ЩыкIагъэ фэслээгъурэп, «Налмэсир» егъэдахэ. Исенэхъат нахь лъагэу зыётинэу, имурадхэр къыдэхъунхэу Тхъэм сифельэу.

«Налмэсым» шышхъэу мазэм нэс зигъэлэсэфыщ. Артистыр артист шыпкъэ зышырэр концертхэм зэрахэлажъэрэп, къэкошт уаххтэм телътагъэу исэнэхъат зэрэлжигъэлжэтуулжээрэп. Ахътао Бэллэ искусстввэхэмкэ республике коллеждым үүж культурэмкэ ашьэрэп къэралыо еджаліэрэ Краснодар къыщиухыгъ. Ишэнэгъэ хигъахъозэ, игухэльхэм афэкло. Тыдэ щызэми, «Налмэсым» имэкъамэхэр гум щэчэрэгъух, къашъохэр инэлпэгъу итхэу нэгушшоу зафещэ... Шу-шагъэм иджэрпэдэжхэу лэгү къафитеохэрэм афэнэгушу.

Сурэтым итыр: Ахътао Бэллэ.

Волейбол

Унашъор аштагъэгоп

Урсыем волейболымкэ изэнэкъоху хэлэжъэрэ командэхэу ашьэрэ купэу «Б-м» хэтхэм 2020 – 2021-рэ ильэс ёшэгъум зыфагъэхъазыры.

Мыекьюол «Динамо-МГТУ-м» итренер шъяхааэу, Адыгэ Республикаем изаслуженнэ тренерэу Павел Зборовскэм къызэрэтиуагъэу, тиешлаклохэу Къошк Русльян, Никита Турковым, Юрий Пичуевым, нэмыххэм хэушхъяфыгъэу иоф зыдашшэхъ. Командэр зэрэу-гъоижыгъэгоп.

Ильэс ёшэгъур ашьэрэ купым зыщырагъэжъэштэхъ Москва Ѣытегу-шынхэу Ѣытагъэу, ау уаххтэр зэблахъу. Мэкьюогъум и 15-м Урсыем волейболымкэ и Федерация изэхэсэгъю унашъор Ѣаштэхъэштэхъ тежэ.

Купым командэ пчагъэу Ѣаштэхъэштэхъ, зэнэкъоху зэрэхъоштэхъ шыклоэр, нэмыххэм иофыгъохэри зэхэшэхъ купым ыгъеунэфыщыхъ.

Нэклубъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛЬ Нурбый.

Зэхэзышагъэр
ыкIи къыдэзы-
гъэкIырэ:

Адыгэ Республикаем лъэпкъ Иофхэмкэ, ИкIыб къэралхэм ашы-
псэурэ тильэпкъ-
гъухэм адьырэ зэпхы-
ныгъэхэмкэ ыкIи
къэбар жуугъэм
иамалхэмкэ и Комитет
Адрессыр:
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыд-
шыIэр:
385000,
къ. Мыекьюапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

Редакцием авторхэм
къахырэр А4-кэ
заджэхэрэ тхъапхэу
зипчъагъэкIэ 5-м
емыххэрэр ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлъэу, шрифтыр
12-м нахь цыкIунэу
щытэп. Мы шаххэ-
хэм адимыштэрэ
тхъгъэхэр редакцием
зэкIегъэкIожыхъ.

E-mail: adyvoice@
mail.ru

Зыщаушыхъятыгъэр:
Урсые Федерацием
хэутын Иофхэмкэ, тел-
эхэмкэ ыкIи зэлты-
ИэсикIэ амалхэмкэ
и Министерстве
и Темир-Кавказ
ЧыпIэ гъэрор-
шашап, зэраушыхъятыгъэ
номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутыгъэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекьюапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкIемкИ
пчагъэр
4876
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 930

Хэутынм узщы-
кIэтхэнэу Ѣыт уаххтэр
Сыххатыр
18.00
Зыщыхаутыгъэхъ
уаххтэр
Сыххатыр
18.00

Редактор
шъяхаIэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор шъяхаIэм
игуадзэр
МэцлIэкъо
С. А.

ПшьэдэкIыжъ
зыхырэ секретарыр
Тхъаркъохъ
А. Н.